

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА АДВОКАТУРИ

ЕТИКА ПРАВНИКА

*Тези доповідей та повідомлень
учасників круглого столу*

Харків
2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА АДВОКАТУРИ**

ЕТИКА ПРАВНИКА

*Тези доповідей та повідомлень
учасників круглого столу*

23 квітня 2021 року

**Харків
2021**

Етика правника: тези доповідей та повідомлень учасників круглого столу / за заг. ред. Т. Б. Вільчик. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 322 с.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021

ЗМІСТ

Секція 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВНИКІВ В УКРАЇНІ

Бірюкова А.М.	Етичні аспекти діяльності помічника адвоката.....	10
Вільчик Т.Б.	Етичні аспекти взаємовідносин суддів та адвокатів.....	15
Гайворонська В.В.	Неприпустимість залучення адвоката до конфіденційної співпраці з органами судового розслідування.....	25
Тарасова А.М.	Порушення правил адвокатської етики як підстава для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.....	29
Михайленко В.В.	Діалог між судьями і адвокатами: проблеми комунікації правосуддя.....	31
Яцина В.Б.	Зловживання процесуальним правом: етичний аспект.....	35

Секція 2. ЕТИКА ПРАВНИКА У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Бзова Л.Г.	Відповідальність адвоката за неетичні висловлювання у судовому процесі відповідно до законодавства Італії.....	44
Василик І.Б.	Принципи етики юристів: приклад Польщі..	47
Вёльк Корнелия	Некоторые вопросы судейской этики в Германии.....	49
Енгельс Арне	Межі професійної етики (Borders of ethic regulations).....	56
Завадський А.А.	Етичні проблеми при використанні штучного інтелекту правниками: досвід США...	59
Святоцька В.О.	Стандарти адвокатської етики в США /у тому числі/ (на прикладі штату Вісконсін).....	62

Щербанюк О.В.	Досвід Німеччини у регулюванні етичної поведінки суддів конституційного суду (пропозиції для України).....	68
----------------------	--	----

**Секція 3. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ
РІЗНИХ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ**

Безега Т.М.	Вплив етичних правил поведінки на діяльність адвокатів України.....	71
Гультай П.М.	Етичні аспекти участі прокурора у судовому процесі.....	75
Дільна З.Ф.	Стандарт неупередженості у діяльності прокурора як етична вимога його поведінки.....	78
Капліна О.В.	Етичні засади у діяльності слідчого під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.....	81
Космина Н.Н.	Проблемные вопросы адвокатской этики.....	84
Лихолат О.Я.	Етика слідчого – червона лінія, де її грань.....	87
Марочкін О.І., Бабасєва О.В.	Актуальні питання формування етичних якостей прокурора.....	90
Паскар А.Л.	Роль етичних стандартів поведінки у професійній діяльності адвоката.....	93
Перепелиця М.О.	Етичні аспекти взаємовідносин між адвокатом і судом.....	94
Ремескова Ю.О., Гроза Д.В.	Адвокатська етика як невід’ємна частина адвокатської діяльності.....	99
Сідак Л.М.	Практична етика адвоката: окремі аспекти.....	103

Сущенко В.М.	Деонтологічні правила і професійна відповідальність правника: культурні й релігійні засади.....	105
Фурса С.Я.	Етичні засади відносин «адвокат – нотаріус».....	108
Секція 4. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАВНИКА		
Аббасова Д.Л.	Провокація при проведенні контролю за вчиненням злочину: етико-правовий аспект.....	115
Гофельд Г.С.	Проблеми професійної етики адвоката у мережі інтернет.....	119
Загорняк Н.Б.	До питання односторонньої відмови адвоката від договору з клієнтом.....	121
Гльїн Я.С.	Етичні аспекти професійної діяльності правника в творчості А. П. Чехова і Л. М Толстого	124
Качанов Є.О.	Витоки національної адвокатської етики: деякі історичні аспекти та фактори.....	133
Ковальова Я.О.	Допуск до складення кваліфікаційного іспиту і принцип несумісності : практичний аспект.....	136
Кравченко Н.С.	Професійно-етичні правила поведінки нотаріуса в умовах розвитку інформаційних технологій.....	139
Лозовой В.О.	Моральна культура юриста як гуманістичний орієнтир його професійної діяльності.....	142
Маслак Н.В.	Соломонів суд мовою сучасної юриспруденції та «соломонові рішення» в сучасній нотаріальній етиці.....	145
Меліхова Ю.А.	Суддя. До питання про цінності й імперативи.....	148
Мухатаєва Я.І.	Етичні аспекти здійснення адвокатської	150

	діяльності у Інтернеті.....	
Пивоваров В. М.	Актуалізація мовної компетентності в практичній діяльності правників.....	155
Тимоніна Л. А.	Адвокат у соціальних мережах: етично-моральний зміст.....	159
Шандула О.О.	Деякі аспекти етичних засад надання адвокатом безоплатної правничої допомоги.....	161
Харитоновна О.В.	Юридична етика: виклики інституціоналізації та гендерні аспекти.....	164
Цувіна Т.А.	Неупередженість суду та соціальні мережі....	168

Секція 5. ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ, ВЗАЄМОДІЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ІНСТИТУТАМИ – СУДОМ ТА ПРОКУРАТУРОЮ, ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Артамонова С.С.	Норми адвокатської етики та мережа інтернет.....	172
Буликіна Т.О.	Міжнародні стандарти поведінки адвоката у соціальних мережах.....	175
Гаркуша В.В.	Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката за порушення правил адвокатської етики.....	177
Гармаш Т.В.	Проблема формулювання та узгодження правової позиції адвоката у справі: етичні аспекти.....	179
Гронік О.О.	Уникнення конфлікту інтересів як основоположний принцип діяльності адвокатури.....	183
Данильченко В.О.	Принцип чесності і добropорядної репутації адвоката.....	186
Жук А.В.	Дисциплінарна відповідальність адвоката: міжнародні стандарти та	

	національне законодавство.....	189
Карташов М.С.	Проблемні питання дотримання правил адвокатської етики при використанні мережі	193
	інтернет.....	
Кисіль О.В.	Етичні засади взаємовідносин між адвокатами, які захищають одного обвинуваченого.....	197
Кононенко Є.Д.	Суспільно-значимі обов'язки адвоката.....	200
Константиновський С.Г.	Втручання НАЗК в діяльність адвокатури як порушення етичної засади незалежності та свободи адвоката.....	203
Кутнякова А.Г.	Етичні основи використання доказів.....	206
Моканик М.Р.	Репутація адвоката у правилах адвокатської етики.....	209
Лялюк Д.О.	Довірчі відносини адвоката з клієнтом як етична основа досягнення успіху діяльності адвоката.....	212
Пацера Ю.О.	Реклама діяльності адвоката в Україні.....	215
Прогорова О.Ю.	Проблеми регламентації деонтологічних стандартів поведінки адвокатів у соціальних мережах.....	218
Рамазанова С.Р.	Право та обов'язок кожного адвоката на надання безоплатної вторинної правової допомоги: етичні і практичні аспекти.....	221
Руденко А.В.	Прояв неповаги адвоката до суду....	224
Саградян М.С.	Принцип чесності та добропорядної репутації як деонтологічна засада взаємовідносин адвоката з клієнтом...	228

Силка Є.О.	Взаємозв'язок репутації і довіри до адвоката та адвокатури.....	231
Сисой В.В.	Деонтологічні аспекти взаємовідносин адвоката із судом.....	234
Сібільєв М.А.	Вирішення конфлікту інтересів адвоката шляхом відводу за кримінальним процесуальним законодавством України.....	237
Смушак Д.Р.	Особливості поведінки адвоката в соціальних мережах.....	241
Сокольська І.О.	Етичні аспекти поведінки адвоката у соціальних мережах.....	244
Сосницька К.В.	Практика ЄСПЛ із питань прояву неповаги адвоката до суду та інших учасників судового провадження....	247
Ставнічук Г.П.	Деонтологічні аспекти поведінки адвоката в соціальних мережах.....	251
Статкевич Т.Ю.	Ідемнітет адвоката як гарантія реалізації адвокатської діяльності.....	254
Тихонюк О.В.	Рекламування адвокатської діяльності: окремі аспекти.....	256
Торосян Є.Г.	Зміст і значення принципу пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності	258
Ульмер Ю.О.	Дотримання професійної етики при рекламуванні адвокатської діяльності в мережі інтернет.....	261
Хребтова Ю.А.	Проблеми дотримання адвокатом принципу конфіденційності.....	264
Чернєва К.Б.	Соціальні мережі та адвокатська етика: проблемний аспект.....	268

Черняченко Д.Б.	Межі розголошення адвокатської таємниці у зв'язку із захистом прав та інтересів адвоката у дисциплінарному провадженні.....	217
Чехівський Я.О.	Представництво адвокатом кількох учасників цивільного судочинства – етичний аспект.....	274
Шевченко Ю.А.	Етична складова зловживання правом на заявлення клопотання про відвід судді адвокатом.....	277

Секція 6. ЕТИКА ПРАВНИКА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Грищенко В.О.	Деякі деонтологічні стандарти адвокатської професії: зарубіжний досвід...	281
Журавель Д.В.	Порівняльний аналіз рекламування адвокатських послуг України та Ліхтенштейну.....	283
Здоровцова О.Ю.	Порівняльне дослідження правил поведінки адвокатів у соціальних мережах в Україні та Сполучених Штатах Америки.....	287
Ковальчук І.А.	Етичні аспекти здійснення адвокатської діяльності у Великій Британії..	290
Макарова М.А.	Адвокатська етика у Франції.....	293
Мулява О.О.	Реферальна винагорода в діяльності адвоката.....	296
Саулевич А.О.	Етичні засади адвокатської діяльності в Україні та США: порівняльна характеристика.....	300

Сологуб М.А.	Рекламування адвокатських послуг у мережі інтернет: зарубіжний досвід.....	303
Ясковець Н.І.	Деонтологічні засади професії адвоката в Країнах ЄС.....	306

**Секція 7. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО
ЗАКРІПЛЕННЯ ЕТИЧНИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТІВ
СУДОВОЇ ВЛАДИ, НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ**

Баган Є.І	Суддівська етика.....	309
Бінус А.К.	Діяльність комісії з питань професійної етики нотаріусів нотаріальної палати України.....	312
Бітлян Д.А., Правник С.О., Шевченко А.А.	Гендерна рівність і недискримінація як вимоги верховенства права і шляхи розвитку юридичної етики...	314
Подгайна К.А.	Екоцид як особливий вид міжнародного злочину.....	319

Секція 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО

зазначених положень є запровадження у вітчизняних вишах юридичного профілю етичних кодексів студентів (т.з. етизація освіти). Адже професія правника потребує специфічних систем моралі, оскільки її зовнішні прояви і кінцеві результати мають суттєвий вплив на людину, на розвиток суспільства, їх культурний і моральний стан [9, 318–319]. До таких професій віднесена і служба в органах прокуратури.

Література

1. *Вісник прокуратури*. 2002. № 6. С. 122–124.
2. Розділ 3 Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 41. Ст. 1267.
3. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2–3. Ст. 12.
4. [URL:rada.gov.ua/laws/show/4722-17](http://rada.gov.ua/laws/show/4722-17)
5. Лапкін А. В. Правові основи прокурорської діяльності: наук.-практ. посіб./за ред. П. М. Каркача. 2-ге вид. змін. та допов. Харків: Право.2013. 320 с.
6. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-16#Text;
7. Кони А. Ф. Избранные произведения. Москва: Госюриздат, 1956. 888с.
8. *Відомості Верховної Ради*.2014. № 37–38. Ст. 2004.
9. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: монографія. Тернопіль: Астон. 2007. 398 с.

Паскар А. Л.,

канд. юрид. наук, доц., доц.

кафедри процесуального права,

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

РОЛЬ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Функції та соціальне призначення адвокатури у суспільстві передбачають обов'язок адвоката дотримуватись високих морально-етичних стандартів професійної поведінки. Дотримання принципів законності та верховенства права, захист прав та інтересів особи, компетентність та ефективність наданої правової допомоги є тими основними орієнтирами, які визначають спрямованість професійної діяльності кожного адвоката. Також він повинен виконувати обов'язки та вимоги етичного характеру, які передбачені правилами адвокатської етики.

У науковій літературі під правилами адвокатської етики розуміють обов'язкову для використання адвокатами систему орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні ними своїх різноманітних професійних прав, обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності, а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката [1, с. 16]. При такому підході етичні стандарти поведінки адвоката стають складовим елементом їх правового статусу, професійної підготовки та кваліфікації.

Етичні стандарти професійної діяльності адвокатів, закріплюючі основоположні засади діяльності представників адвокатської професії в ході надання правової допомоги, сприяють виконанню однієї з найважливіших соціальних функцій та призначення адвокатури – надання професійної правової допомоги та забезпечення реалізації права особи на захист.

Дотримання етичних вимог у професійній адвокатській діяльності є загальновизнаним міжнародним стандартом представників даної професії, який закріплений на рівні ключових міжнародних документів у цій сфері. Так, відповідно до Основних положень про роль адвокатів, уряди мають забезпечити адвокатам виключення можливості піддавати покаранню або погрожувати його застосуванням та можливості обвинувачення, адміністративних, економічних й інших санкцій за дії, вчинені відповідно до етичних норм [2, п. 16]. Також зазначається, що у будь-якому правовому суспільстві адвокат виконує особливу роль. Обов'язки адвоката не обмежуються сумлінним виконанням свого обов'язку в межах закону [3, п. 1.3.1.].

Розглядаючи роль етичних стандартів у професійній діяльності адвокатів, слід зазначити, що існують основні принципи, спільні для всієї європейської адвокатської професії. Вони лежать в основі низки національних і міжнародних правил, які регулюють поведінку адвокатів. Асоціації адвокатів та правові товариства, суди, законодавці, уряди й міжнародні організації повинні прагнути відстоювати й захищати ці основні принципи в інтересах суспільства [4]. Так, дотримання етичних стандартів у професійній діяльності адвокатів є однією з необхідних умов належного здійснення правосуддя, надання ефективної правової допомоги та реалізації права на справедливий судовий розгляд.

У цілому необхідність розроблення та затвердження етичних стандартів адвокатської діяльності обумовлено тим, що інтеграційні процеси, які активно розвиваються на рівні Європейського Співтовариства, розширили можливості адвокатів у плані міжнародної діяльності. З огляду на це, однією із цілей прийняття Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства є врегулювання міжнародної професійної діяльності адвокатів на території держав-членів та намагання полегшити труднощі, що виникають у результаті застосування так званої «подвійної деонтології» [3, п. 1.1.].

Набуття статусу адвоката передбачає добровільну його згоду на дотримання етичних стандартів поведінки під час виконання професійних обов'язків. Порушення цих вимог може бути розцінено як дисциплінарний проступок та бути підставою притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності і застосування відповідних санкцій [5, с. 16]. Будучи складовою частиною юридичної етики, адвокатська етика адресована вузькому колу правників (адвокатам) та характеризується тим, що встановлює деонтологічні вимоги до професійної адвокатської діяльності. Зокрема, це сукупність професійних і особистих вимог, що обумовлені особливим характером та специфікою адвокатської діяльності і відображають систему загальних особистих та професійних якостей адвоката.

Отже, дотримання адвокатами етичних правил професійної поведінки є одним із загальновизнаних міжнародних стандартів адвокатської діяльності. Їх втілення у

належній морально-етичній поведінці адвокатів у професійній діяльності і поза нею позитивно впливає на виконання їхнього основного обов'язку – надання ефективної та компетентної правової допомоги, а в кінцевому рахунку – активно сприяє утвердженню поваги до інституту адвокатури.

Література

1. Бойко Г. В. Деякі проблемні питання застосування дисциплінарноупалатою Правил адвокатської етики при використанні адвокатом мережі Інтернет. *Вісник Одеської адвокатури. Спец. вип.: Адвокатська етика*. 2019. С. 14–16.

2. Основні положення про роль адвокатів (Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

3. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343

4. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії. URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf

5. Правила адвокатської етики України, затверджені звітно-виборчим З'їздом адвокатів України 09.06.2017 р., зі змін., затвердженими З'їздом адвокатів України 15.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>

Перепелиця М.О.,

д-р юрид. наук, професор,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ АДВОКАТОМ І СУДОМ

Суддя і адвокат у судовому процесі є рівноправними учасниками, тому що кожен із них має право на взаємну повагу